

Leerplicht jaarverslag 2021-2022

Een roerig schooljaar

Net als de afgelopen jaren vroeg ook schooljaar 2021-2022 om veel flexibiliteit en bereidwilligheid van de scholen, ouders en leerlingen. Vooral in de eerste helft van het schooljaar bracht de coronapandemie nog allerlei beperkingen met zich mee. In de tweede helft van het schooljaar kwam daar nog een extra uitdaging bij in de vorm van het bieden van passend onderwijs aan de Oekraïense vluchtelingen.

Gemeente Wijchen en vele vrijwilligers kwamen direct in actie nadat de vluchtelingenstroom vanuit Oekraïne op gang kwam. Ook in onze gemeente streken er vluchtelingen neer. Een deel van hen kon terecht in het leegstaande oude gemeentehuis aan de Kasteellaan, anderen kregen een plekje in één van de gastgezinnen. Scholen hadden de verantwoordelijkheid om deze nieuwkomers goed en toegankelijk onderwijs te bieden. Hun inzet en bereidwilligheid verdient een groot compliment. De meeste Oekraïense ouders schreven hun kind zo snel mogelijk in op een school. Geheel in lijn met de landelijke afspraken, werd door afdeling Leerplicht echter coulerance betracht wanneer ouders hun kind niet meteen inschreven.

Ondanks alle uitdagingen die dit schooljaar met zich meebracht, hebben de leerplichtambtenaren weer intensief samengewerkt met scholen en andere ketenpartners om het recht op onderwijs van alle jongeren in onze gemeente te waarborgen. In dit jaarverslag informeren wij u over de uitvoering van de leerplichttaken in schooljaar 2021-2022 en de resultaten daarvan. Ik wens u veel plezier bij het lezen ervan.

Nick Derks,
Wethouder Onderwijs gemeente Wijchen

Leerplicht, hoe werkt het?

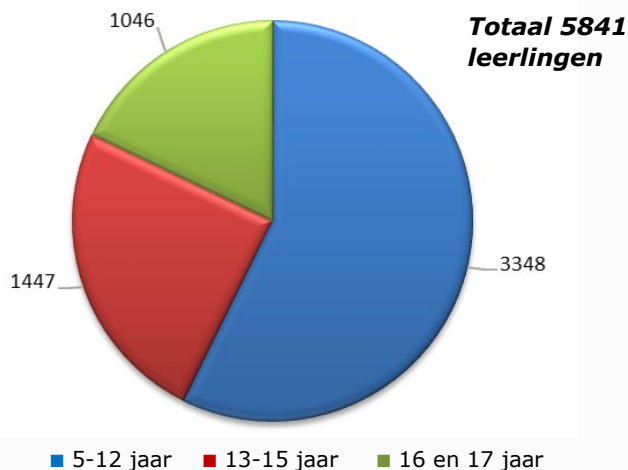
Het doel van de leerplichtwet is het recht op onderwijs voor alle kinderen tussen 5 en 18 jaar te waarborgen. Ieder kind heeft recht op onderwijs en tegelijk de plicht om naar school te gaan. Jongeren die elke dag naar school gaan, werken aan hun toekomst!

De gemeente heeft een centrale (wettelijke) rol in het toezicht op de naleving van de leerplichtwet. Die rol wordt in de praktijk uitgevoerd door de leerplichtambtenaar. Dit doen de leerplichtambtenaren door alle jongeren tussen de 5 en 18 jaar een passend traject aan te bieden met onderwijs op de eerste plaats. Pas als onderwijs niet mogelijk is wordt gekeken naar andere vormen van participatie, dagbesteding of zorg.

Maatwerk kan alleen gerealiseerd worden door een goede samenwerking met scholen en andere ketenpartners, waarbij we niet praten over, maar juist mét de leerling en ouders. Essentieel hierbij is om zo snel mogelijk in beeld te komen, zodat er preventief gehandeld wordt en escalatie van problemen voorkomen wordt. Bij zwaardere problematiek wordt opgeschaald naar de benodigde hulpverlening.

In Wijchen is er een goede samenwerking tussen leerplicht en de scholen, GGD-artsen, samenwerkingsverbanden en het Sociaal Team. Door samen te werken aan een vroegtijdige signalering en de bijbehorende interventies kunnen we leerlingen en hun ouders helpen waar nodig.

Verdeling leerlingen

Leerplicht-kwalificatieplicht

Een kind is volledig leerplichtig vanaf 5 jaar tot aan het einde van het schooljaar waarin hij of zij 16 jaar wordt. Aansluitend op de volledige leerplicht volgt de kwalificatieplicht. Bureau Leerplicht Nijmegen voert de kwalificatieplicht uit voor leerlingen die in Wijchen wonen.

De kwalificatieplicht loopt door tot de leerling 18 jaar wordt of stopt wanneer de leerling een startkwalificatie heeft. Een startkwalificatie is een HAVO- of VWO- diploma, of een diploma op minimaal MBO-2 niveau.

Werkprocessen algemeen

De school is wettelijk verantwoordelijk voor het melden van alle soorten ongeoorloofd verzuim bij de leerplichtambtenaar van de gemeente waarin de betreffende leerling woont. Het is dus erg belangrijk dat verzuim (ook het te laat komen) goed door school wordt geregistreerd. Alleen zo ontstaat er inzicht in verzuimgedrag en is er een goede basis om actie te ondernemen. Wanneer leerplicht een verzuimmelding van een school ontvangt, wordt er een werkproces opgestart. Een werkproces wordt pas afgesloten als het ongeoorloofde verzuim is gestopt.

Er zijn verschillende soorten verzuim, namelijk absoluut verzuim (niet ingeschreven op een school) en relatief verzuim (wel ingeschreven op een school, maar sprake van ongeoorloofd verzuim). Onder relatief verzuim valt ook luxe verzuim (leerling is, zonder toestemming van school of leerplichtambtenaar, op vakantie) en signaalverzuim (verzuim is gerelateerd aan zorg).

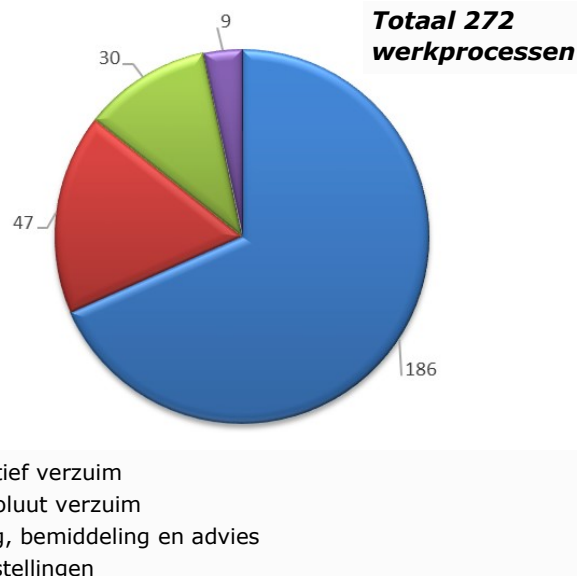
Werkprocessen

In het schooljaar 2021-2022 heeft leerplicht 272 werkprocessen behandeld. Dit is een stijging van 20,9% in vergelijking met het vorige schooljaar.

Schooljaar 2020-2021 kende een flinke daling ten aanzien van het aantal relatief verzuimmeldingen. Dit was destijds te wijten aan de beperkingen en wanorde die de coronacrisis met zich meebracht. In schooljaar 2021-2022 is het aantal meldingen weer terug op het oude niveau. Er was afgelopen schooljaar namelijk sprake van een toename van 31% (van 142 naar 186). Verder is het aantal absoluut verzuimers gestegen met 46,9% (van 32 naar 47). Dit verschil is voor een flink deel te verklaren doordat een aantal Oekraïense kinderen niet op een school werd ingeschreven. Formeel had dat wel moeten, maar leerplichtambtenaren hadden op lokaal en lokaal niveau instructies gekregen om hier niet (meteen) op te handhaven.

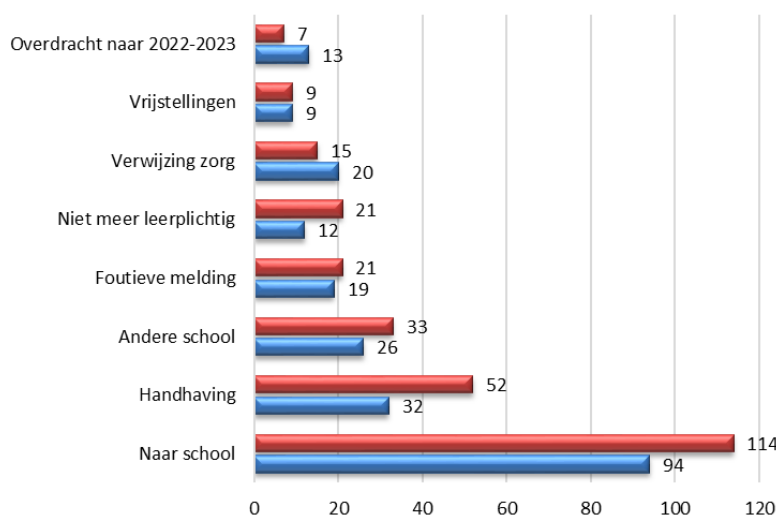
Het aantal processen 'Zorg, bemiddeling en advies' daalde met 28,57% (van 42 naar 30). Daarvoor is geen specifieke oorzaak aan te wijzen. Het valt binnen de normale fluctuaties per schooljaar. Tot slot is het aantal verzoeken om vrijstelling gelijk gebleven (9 verzoeken).

Soorten werkprocessen

In 4,7% van alle leerplichtige leerlingen (5-18 jaar), op een totaal van 5841, is de leerplichtambtenaar betrokken geweest. Bijna de helft van de processen (48,5%) betrof leerlingen binnen het voortgezet (speciaal) onderwijs, terwijl het in 33,5% van de gevallen om leerlingen op het MBO ging. De overige processen hadden betrekking op kinderen in het (speciaal) basisonderwijs. Relatief verzuim komt het meest voor (68,4%).

Bij de werkprocessen zorg, bemiddeling en advies is er geen sprake van ongeoorloofd verzuim, maar is de leerplichtambtenaar preventief betrokken geweest. Bijvoorbeeld bij zieke leerlingen (geoorloofd verzuim) of in het kader van passend onderwijs. Een werkproces wordt pas afgesloten als het ongeoorloofde verzuim is gestopt of als er een vrijstelling is afgegeven. Bij de meeste werkprocessen heeft de leerling de schoolgang hervat zonder dat er opschaling nodig was. Opschaling is bijvoorbeeld een verwijzing naar zorg (5,5%) of handhaving (19,1%). In totaal zijn 33 leerlingen naar een andere school gegaan, omdat bijvoorbeeld het onderwijsaanbod daar meer passend is, verhuizing of omdat er op de oude school sprake was van een conflictsituatie. 19 Verzuimmeldingen waren niet voor leerplicht bestemd, maar er is wel advies gegeven. De nog lopende zaken (13) worden 'meegenomen' naar 2022-2023.

Soorten uitstroom van de werkprocessen

In de grafiek leest u op welke manier of waarom de werkprocessen zijn afgesloten.

■ 2021-2022
■ 2020-2021

MAS: pas toe of leg uit

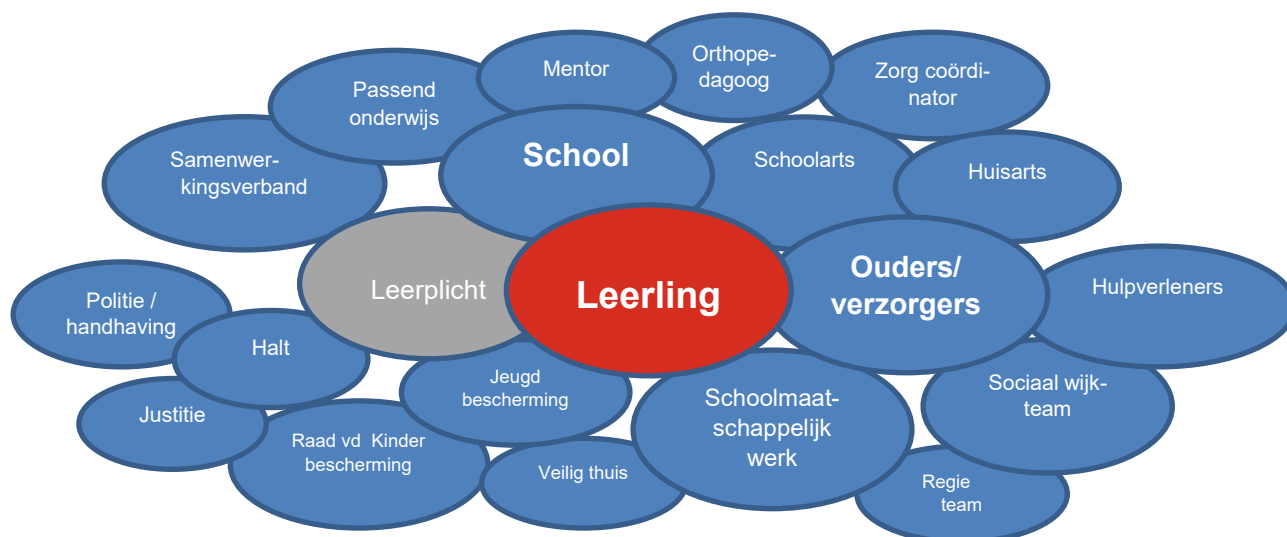
Om het verzuim methodisch meer preventief aan te kunnen pakken, heeft de branche organisatie Ingrado, Halt, het OM en de Raad voor de Kinderbescherming de Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS) ontwikkeld. Dit vanuit de volgende gedeelde visie:

- het doel van de aanpak is terug-/toeleiding naar een passend onderwijsprogramma;
- vroegtijdige inzet van (jeugd)hulpverlening bij verzuim;
- ketensamenwerking draagt bij aan een effectieve aanpak van schoolverzuim;
- de aanpak is licht waar het kan en zwaar(der) waar het nodig is, maatwerk dus.

Dit betekent dat de rol van de leerplichtambtenaar ook anders is. Wanneer er sprake is van verzuim, ontvangt de leerplichtambtenaar een melding van school of worden door ouders betrokken. Vervolgens nodigt de leerplichtambtenaar ouders, leerling en eventueel school uit voor een gesprek. Op basis van de uitkomst van het gesprek zijn er op grond van de MAS verschillende opties mogelijk:

- doorverwijzing vrijwillige (jeugd)hulpverlening bij de wijkteams;
- Halt-straft schoolverzuim;
- drang/dwang in een civiel kader (opschaling binnen de (jeugd)hulpverlening);
- dwang in een strafrechtelijk kader (proces-verbaal).

De keuze van de route helpt om een goede aanpak te maken die aansluit op het probleem en ingaat op de achtergrond van het verzuim. Op deze manier voorkom je verdere escalatie en zwaardere hulpverlening op termijn. De nadruk komt hiermee nog meer op preventie te liggen. Het doel is het creëren van een gezamenlijk plan met als doel het beste voor de leerling.

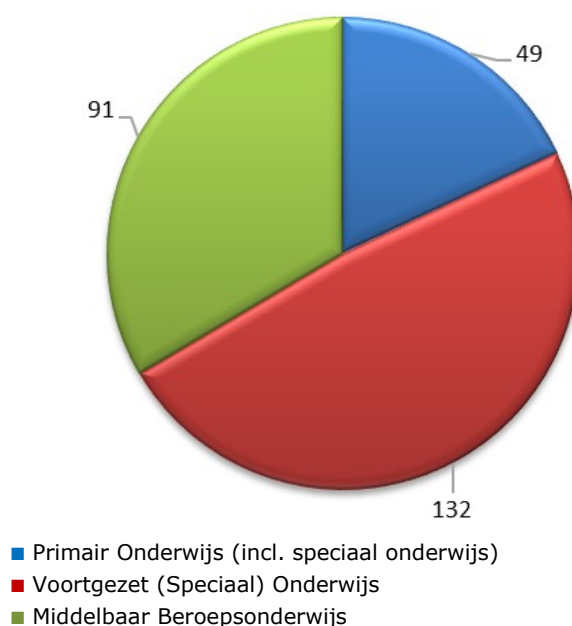
Samenwerking essentieel

Het adequaat aanpakken van schoolverzuim is onmogelijk zonder een goede samenwerking met alle betrokkenen. De oorzaken van verzuimgedrag zijn verschillend. Dit kan liggen bij de leerling zelf, op school, in het gezin of er is sprake van een combinatie van factoren. De leerplichtambtenaar onderzoekt wat de achterliggende oorzaak is. Hiervoor voert de leerplichtambtenaar altijd gesprekken met de leerling en ouder(s), maar ook met school en betrokken netwerkpartners om dit beeld compleet te maken. Zo kan de onderliggende problematiek voor het verzuim gezamenlijk aangepakt worden.

Afstemming vindt o.a. plaats binnen het Externe Zorg Advies Team (EZAT) op school of een Multi Disciplinair Overleg (MDO). Het doel is om tot een gezamenlijk plan van aanpak te komen en praktische afspraken te maken over ieders rol.

Samen met de leerling, ouders en netwerkpartners wordt oplossingsgericht gewerkt, zodat het de leerling lukt om de schoolgang weer op te pakken.

Verdeling per onderwijssoort

Aanpak ziekteverzuim

De Medische Advisering Ziektemelde Leerling (M@ZL) was een landelijke aanpak, ontwikkeld door de GGD en scholen. Het was een project om ziekteverzuim vroegtijdig te signaleren en te begeleiden. De M@ZL is inmiddels opgegaan in de 'Aanpak Ziekteverzuim VO', met als doel het proces ziekteverzuim effectiever en efficiënter te maken.

In de regio Rijk van Nijmegen zijn nog steeds pilots gaande met deze 'Aanpak Ziekteverzuim VO'. Hieraan doen onder andere de twee scholen uit Wijchen mee die voorheen deelnamen aan de M@ZL-pilots. Door de coronapandemie is de pilot verlengd. De huidige scholen hebben buddiescholen gezocht om dezelfde methode te gebruiken. Pax Christi College in Druten was daar één van. De leerplichtambtenaren participeren hier ook in. Als de pilots succesvol blijken, zullen de basisscholen in de regio naar verwachting ook aansluiten bij deze aanpak van ziekteverzuim.

Een uitdagend schooljaar

Dit schooljaar kende twee uitdagingen: de coronapandemie en de Oekraïense vluchtelingenstroom. De eerste helft van het schooljaar draaide, net als voorgaande jaren, om het coronavirus. Er waren nog steeds allerlei beperkende regels van kracht en vanaf oktober liepen de besmettingen weer snel op. Daar kwam eind 2021 nog een nieuwe coronavariant bij: omikron. Omdat niet duidelijk was hoe gevaarlijk deze variant was, werden uit voorzorg alle scholen in Nederland een week vóór de kerstvakantie gesloten. Docenten, leerlingen en ouders kregen dus met de zoveelste schoolsluiting te maken.

Gelukkig mochten de basis- en VO-scholen op 10 januari 2022 hun deuren weer openen, een week later gevolgd door de mbo-scholen. Mede doordat er in sneltempo een nationale vaccinatiecampagne werd uitgerold, begon het leven voor de meeste mensen eindelijk weer enigszins normaal te worden. Opluchting maakte echter al snel plaats voor zorg en verbijstering toen de Russische president Poetin eind februari 2022 buurland Oekraïne binnenviel. Een deel van hen, vooral vrouwen en kinderen, vluchtte naar andere Europese landen. En zo kwam

Thuiszitters

Thuiszitters zijn leerplichtige leerlingen die zonder vrijstelling voor geregeld schoolbezoek de school voor vier weken of langer niet bezoeken.

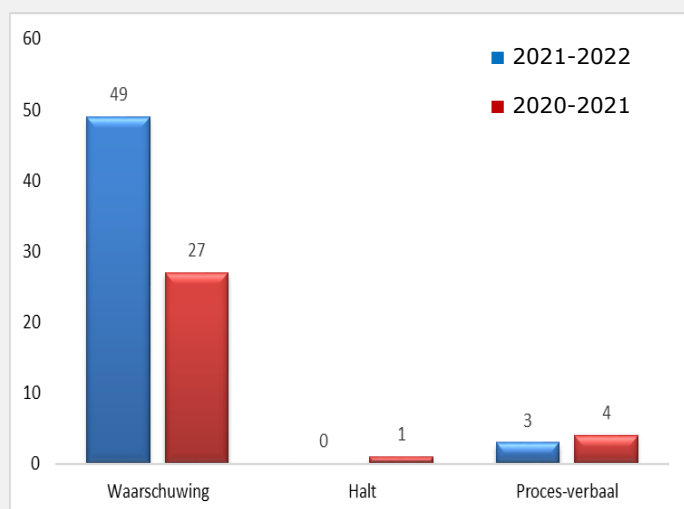
In Wijchen hebben we in het schooljaar 2021-2022 met vijf thuiszitters te maken gehad. In drie gevallen was de achterliggende hulpvraag de oorzaak van het thuiszitten. In één geval was de situatie ontstaan door verwijtbaar gedrag van ouders en/of leerling. Ten slotte kwam één leerling thuis te zitten omdat er geen passend onderwijsaanbod voorhanden was.

Naast deze thuiszitters zitten er ook leerlingen thuis door ziekte. Hier ligt geen wettelijke leerplichttaak, maar deze leerlingen zijn vaak wel in beeld bij de jeugdarts en/of het samenwerkingsverband.

het dat ook in Wijchen Oekraïense gezinnen neerstreken. Wettelijk gezien moesten de Oekraïense kinderen direct in Nederland naar school. Echter, op landelijk (en lokaal) niveau werd bepaald dat leerplichtambtenaren hier niet op zouden handhaven. Toch werden de meeste kinderen al spoedig aangemeld bij een school. Er werd zowel voor het basisonderwijs als voor het voortgezet onderwijs een centraal aanmeldpunt ingesteld: Kans en Kleur in Wijchen en het Pontem College in Nijmegen. Na aanmeldingen werden ouders (en leerlingen) uitgenodigd voor een gesprek, waarna er een geschikt onderwijsplek werd gevonden.

Scholen en gemeente hebben laten zien dat er met flink doorpakken en goed samenwerken veel mogelijk is. Nu duidelijk is dat de oorlog in Oekraïne langer duurt, zullen in het nieuwe schooljaar Oekraïense basisschoolleerlingen in principe instromen op Het Zuiderpad (locatie Oudelaan) en KC Westwijzer, terwijl leerlingen tussen 12 jaar en ca. 18 jaar naar het Pontem College in Nijmegen zullen gaan. Daar gaan ze naar de Internationale Schakelklas (ISK). Het volgen van onderwijs zal voor deze kinderen dan ook niet langer vrijblijvend zijn.

Handhaving

Een groot deel van de interventies door leerplicht wordt goed afgesloten met heldere afspraken, die ertoe leiden dat de leerling weer naar school gaat. Maar wanneer deze afspraken niet tot het gewenste resultaat leiden, kan de leerplichtambtenaar overwegen om handhavend op te treden.

- Er is 49 keer een formele waarschuwing afgegeven. Deze toename hangt samen met de stijging van het aantal relatief verzuimmeldingen.
- In schooljaar 2021-2022 zijn geen leerlingen doorverwezen naar Bureau Halt.
- In drie gevallen is er proces-verbaal opgemaakt. Het Openbaar Ministerie bepaalt dan welke strafmaatregel er volgt.

Vrijstellingen

In schooljaar 2020-2021 heeft afdeling Leerplicht negen beroepen op vrijstelling ontvangen:

- Twee beroepen op lichamelijke en/of psychische gronden (art. 5 onder a Lpw). Eén beroep voldeed aan de wettelijke eisen en kwam van rechtswege tot stand. Het andere was niet rechtsgeldig.
- Twee beroepen wegens richtingsbezwaren (art. 5 onder b Lpw). Deze voldeden aan de wettelijke eisen, waarna de vrijstellingen van rechtswege tot stand kwamen. Eén daarvan kwam kort daarna van rechtswege weer te vervallen, vanwege de voortijdige terugkeer van het kind naar Wijchen.
- Vijf beroepen wegens schoolbezoek in het buitenland (drie daarvan behoorden tot één gezin). De beroepen voldeden allemaal aan de eisen van de wet en kwamen daarmee ook allemaal van rechtswege tot stand. Overigens, als men langer dan 8 maanden in een jaar in het buitenland verblijft, moet men zich uit de BRP laten schrijven (een beroep op vrijstelling is dan niet aan de orde).

Een aanvraag voor extra vakantieverlof of bijzonder verlof moeten ouders bij school neerleggen. De directeur van de school is beslissingsbevoegd.

Passend onderwijs

Sommige leerlingen hebben extra zorg nodig of zijn niet in staat om volledig onderwijs te volgen. Dan is het belangrijk om te kijken wat leerlingen wél kunnen. Het samenwerkingsverband adviseert scholen in het kader van passend onderwijs en scholen kunnen extra ondersteuning bieden. De rol van de leerplichtambtenaar is in deze om te kijken of het recht op onderwijs gewaarborgd wordt.

Sommige leerlingen krijgen vanwege hun specifieke zorgvraag, een andere vorm van onderwijs, zoals onderwijs i.c.m. een behandeling of dagbesteding.

Onderwijszorgarrangementen

De combinatie van onderwijs en zorg wordt landelijk nogal eens als een belemmering ervaren. Door de (financiële) schotten krijgen kwetsbare jongeren niet altijd het meest optimale onderwijszorgarrangement. Daarom is adviesbureau BMC in opdracht van de ministeries van OCW en VWS vorig schooljaar met proeftuinen gestart, die in 2023 vervolgens zullen doorlopen in een experiment. De resultaten hiervan zullen de basis vormen voor het wijzigen van de wet- en regelgeving op dit vlak.

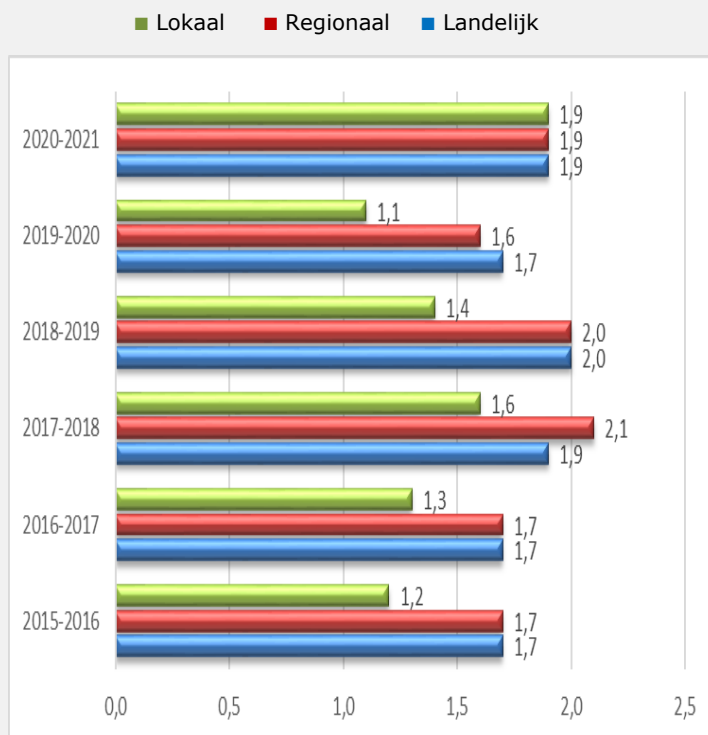
(Beleids)ontwikkelingen

- Aan het einde van dit schooljaar zijn de leerplichtambtenaren van Druten en Wijchen, samen met hun collega's uit regio Nijmegen, voorgelicht over de implementatie van een nieuw leerlingenvolgsysteem. Het huidige systeem (JVS2) zal begin van het schooljaar 2022-2023 worden vervangen door JVS3, dat meer mogelijkheden biedt. Ook is het veel beter afgestemd op de MAS (zie pagina 3).
- Sinds 1 januari 2019 valt de gegevensverwerking door BOA's onder de Wet politiegegevens (Wpg). Eén keer in de vier jaar moet de verwerkingsverantwoordelijke een privacy audit (externe audit) uitvoeren. De leerplichtambtenaren van Druten en Wijchen (de WDW) zijn alle drie BOA-bevoegd en vallen hier ook onder. In het voorjaar van 2022 is er een externe audit uitgevoerd. De resultaten zijn nog niet bekend.

Voortijdig schoolverlaters

Wanneer een leerling de school zonder diploma (startkwalificatie) verlaat en ook niet doorstroomt naar een andere vorm van onderwijs, wordt er gesproken van een voortijdig schoolverlater (VSV'er). Verschillende factoren (bijvoorbeeld middelengebruik, psychische en/of lichamelijke problematiek, problemen in de opvoedsituatie, beïnvloeding van leeftijdsgenoten, conflictsituaties op school, motivatieproblemen) zijn risico's voor schoolverzuim en vergroten de kans dat jongeren voortijdig de school verlaten.

Na enkele jaren waarin het aantal VSV'ers daalde, is in 2020-2021 het percentage in Wijchen fors gestegen van 1,1% naar 1,9% (van 40 naar 65). Daarmee is het percentage VSV'ers in Wijchen gelijk aan het regionale en landelijke gemiddelde. De stijging sluit aan bij de regionale en landelijke trend. Van de in totaal 65 VSV'ers in Wijchen komen er 55 uit het MBO, 9 uit het Voortgezet Onderwijs en 1 uit een andere vorm van onderwijs. Het gaat in bijna alle gevallen om jongeren tussen 18 en 23 jaar. Uit een brief van de minister aan de Tweede Kamer blijkt dat de stijging te maken heeft met de aantrekkende arbeidsmarkt (liever geld verdienen) en de coronacrisis, die tot meer uitval leidde vanwege mentale problemen en verkeerde studiekeuzes.

De VSV-cijfers over het schooljaar 2021-2022 zijn op dit moment nog niet beschikbaar.